

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про транспорт

Закон введено в дію з дня опублікування - 20 грудня 1994 року
(згідно з Постановою Верховної Ради України
від 10 листопада 1994 року N 233/94-ВР)

Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України
від 18 листопада 1997 року N 642/97-ВР,
від 19 листопада 1997 року N 650/97-ВР,
від 17 березня 1999 року N 507-XIV,
від 21 грудня 2000 року N 2171-III,
від 3 березня 2005 року N 2454-IV,
від 19 лютого 2006 року N 3370-IV,
від 9 лютого 2006 року N 3421-IV,
від 27 квітня 2007 року N 997-V,
від 15 січня 2009 року N 885-VI,
від 13 травня 2010 року N 2189-VI,
від 19 жовтня 2010 року N 2608-VI,
від 20 листопада 2012 року N 5502-VI

(З 14 червня 2013 року до цього Закону будуть
внесені зміни згідно із Законом України від 17 травня
2012 року N 4709-VI)

(У тексті Закону слова "пасажирів і вантажів" і
"пасажирів та вантажів" замінено словами
"пасажирів, вантажів, багажу, пошти" згідно із
Законом України від 27 квітня 2007 року N 997-V)

(У тексті Закону слова "Міністерство транспорту
України" у всіх відмінках замінено словами
"центральний орган виконавчої влади в галузі
транспорту" у відповідному відмінку згідно із
Законом України від 15 січня 2009 року N 885-VI)

(У тексті Закону слова "центральний орган
виконавчої влади в галузі транспорту" в усіх
відмінках замінено словами "центральний орган
виконавчої влади, що забезпечує формування та
реалізує державну політику у сфері транспорту,
дорожнього господарства, туризму та
інфраструктури" у відповідному відмінку згідно із
Законом України від 20 листопада 2012 року N 5502-

VI)

Цей Закон визначає правові, економічні, організаційні та соціальні основи діяльності транспорту.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Транспорт у системі суспільного виробництва

Транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях.

Розвиток і вдосконалення транспорту здійснюється відповідно до державних цільових програм з урахуванням його пріоритету та на основі досягнень науково-технічного прогресу і забезпечується державою.

(частина друга статті 1 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 09.02.2006 р. N 3421-IV)

Стаття 2. Законодавство про транспорт

Відносини, пов'язані з діяльністю транспорту, регулюються цим Законом, кодексами (статутами) окремих видів транспорту, іншими актами законодавства України.

Нормативні акти, які визначають умови перевезень, порядок використання засобів транспорту, шляхів сполучення, організації безпеки руху, охорони громадського порядку, пожежної безпеки, санітарні та екологічні вимоги, що діють на транспорті, є обов'язковими для власників транспорту і громадян, які користуються послугами транспорту та шляхами сполучення.

Частину третю статті 2 виключено

(згідно із Законом України
від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Дія цього Закону не поширюється на транспорт, що здійснює технологічні перевезення тільки на території підприємств.

Стаття 3. Мета і завдання державного управління в галузі транспорту

Державне управління в галузі транспорту має забезпечувати:

своєчасне, повне та якісне задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях та потреб оборони України;

захист прав громадян під час їх транспортного обслуговування;

безпечне функціонування транспорту;

додержання необхідних темпів і пропорцій розвитку національної транспортної системи;

захист економічних інтересів України та законних інтересів підприємств і організацій транспорту та споживачів транспортних послуг;

створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту;

обмеження монополізму та розвиток конкуренції;

координацію роботи різних видів транспорту;

ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту;

охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту.

Державне управління діяльністю транспорту здійснюється шляхом проведення та реалізації економічної (податкової, фінансово-кредитної, тарифної, інвестиційної) та соціальної політики, включаючи надання дотацій на пасажирські перевезення.

Місце і роль транспорту у суспільному виробництві визначає необхідність його пріоритетного розвитку, державної підтримки в задоволенні його потреб у транспортних засобах, матеріально-технічних і паливно-енергетичних ресурсах.

Стаття 4. Органи, що здійснюють державне управління в галузі транспорту

Державне управління в галузі транспорту здійснюють центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, місцеві Ради народних депутатів та інші спеціально уповноважені на те органи відповідно до їх компетенції.

Стаття 5. Відносини підприємств транспорту загального користування з органами влади і самоврядування

Відносини підприємств транспорту загального користування з центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування будуються на основі податків, податкових пільг, встановлених нормативів та інших економічних засобів відповідно до чинного законодавства України.

Втручання у господарську діяльність підприємств транспорту, відволікання їх експлуатаційного персоналу на інші роботи місцевими органами влади і самоврядування не допускається, крім випадків, передбачених законодавством України.

Органи управління транспортом сприяють органам влади і самоврядування у виконанні ними своїх повноважень щодо соціального та економічного розвитку транспорту, спільно з ними здійснюють програми захисту навколишнього природного середовища, розробляють і проводять узгоджені заходи для забезпечення безперебійної роботи транспорту у разі стихійного лиха, аварій, катастроф та під час ліквідації їх наслідків, координують роботу, пов'язану із запобіганням аваріям і правопорушенням на транспорті, а також організують взаємодію різних видів транспорту з метою більш ефективного їх використання, підвищення якості обслуговування.

Органи влади і самоврядування у межах своїх повноважень подають допомогу підприємствам і організаціям транспорту у поліпшенні використання транспортних засобів відправниками (одержувачами) вантажів і розвитку (в тому числі на пайових засадах) будівельної індустрії, об'єднують кошти підприємств, організацій, колективних сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, кооперативів (за їх згодою), а також бюджетні та позабюджетні кошти для вдосконалення транспортної мережі, будівництва вокзалів, шляхопроводів та інших об'єктів транспорту; організують взаємодію різних видів транспорту з метою більш ефективного їх використання, підвищення якості обслуговування.

(частина четверта статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.03.2005 р. N 2454-IV)

Будівництво вокзалів, станцій, портів, пристаней, аеропортів, пішохідних мостів, тунелів, пасажирських платформ, метрополітенів, придбання пасажирського рухомого складу, утримання і упорядкування шляхів сполучення та інших об'єктів, пов'язаних із обслуговуванням пасажирів і перевезенням вантажів, здійснюються з використанням коштів державного і місцевих бюджетів та підприємств транспорту у порядку, встановленому законодавством України, а також з залученням добровільних внесків підприємств і організацій усіх форм власності та громадян.

Стаття 6. Основи господарської діяльності підприємств транспорту

Перевезення пасажирів, вантажів, багажу та пошти, надання інших транспортних послуг, експлуатація і ремонт шляхів сполучення здійснюються залізницями, пароплавствами, портами (пристанями), автомобільними, авіаційними, дорожніми підприємствами та організаціями, якщо це передбачено їх статутами.

Підприємства транспорту здійснюють перевезення та надання послуг на основі державних контрактів, державних замовлень і договорів на перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти з урахуванням економічної ефективності провізних та переробних можливостей транспорту.

Транспортне експедирування здійснюється відповідно до законодавства.

(частина третя статті 6 у редакції Закону України від 27.04.2007 р. N 997-V)

Економічні відносини підприємств транспорту, що виникають у процесі перевезення, ґрунтуються на принципах взаємної вигоди, рівної та повної відповідальності.

Стаття 7. Тарифи і платежі на транспорті

Тарифи на транспортні послуги встановлюються відповідно до законодавства України.

Рівень тарифів на транспорті визначається відповідно до нормативних витрат на одиницю транспортної роботи, рівня рентабельності та оплати податків. Розрахунки із споживачами послуг транспорту загального користування проводяться на основі чинних тарифів у порядку, визначеному кодексами (статутами) окремих видів транспорту та іншими актами законодавства України. Відшкодування збитків від безплатних перевезень пільгових категорій громадян регулюється нормативними актами Кабінету Міністрів України.

(частина друга статті 7 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 18.11.97 р. N 642/97-ВР)

Збір за користування шляхами сполучення України транспортними засобами іноземних власників і плата за транзитні перевезення здійснюються в порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 8. Ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту

Ліцензування окремих видів діяльності в галузі транспорту запроваджується з метою:

забезпечення безпеки і надійності роботи транспорту;

обмеження монополізму та розвитку конкуренції;

створення рівних умов для розвитку господарської діяльності підприємств транспорту.

Ліцензії на провадження видів діяльності в галузі транспорту видаються відповідно до законодавства.

Разом з ліцензією на кожен автомобільний транспортний засіб видається ліцензійна картка встановленого зразка, яка підтверджує право на надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів, багажу, автомобільним транспортним засобом на підставі отриманої ліцензії.

(частина третя статті 8 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 19.10.2010 р. N 2608-VI)

(частину другу статті 8 замінено двома частинами
згідно із Законом України від 19.01.2006 р. N 3370-IV)

Стаття 9. Майно підприємств транспорту

Транспортні засоби, споруди, фінансові ресурси, устаткування транспорту, шляхи сполучення, закріплені за підприємствами, об'єднаннями, установами та організаціями центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, є загальнодержавною власністю і належать до єдиної транспортної системи.

У загальнодержавній власності можуть також перебувати транспортні засоби, споруди, устаткування транспорту, закріплені за підприємствами, об'єднаннями, установами та організаціями інших міністерств і відомств (відомчий транспорт).

Транспортні засоби, споруди, фінансові ресурси, устаткування транспорту та дорожнього господарства, закріплені за підприємствами, установами та організаціями місцевих Рад народних депутатів, належать до комунальної власності.

Транспортні засоби, споруди, устаткування транспорту можуть перебувати у власності підприємств, об'єднань, установ, організацій і громадян.

Стаття 10. Вимоги до транспортних засобів

Транспортні засоби повинні відповідати вимогам безпеки, охорони праці та екології, державним стандартам, мати відповідний сертифікат.

Стаття 11. Землі транспорту

Землями транспорту визнаються землі, надані в користування підприємствам і організаціям транспорту згідно із Земельним кодексом України, для виконання покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту, вдосконалення і розвитку об'єктів транспорту.

Розміри земельних ділянок, що надаються для зазначених цілей, визначаються відповідно до затверджених у встановленому порядку норм або проектно-технічної документації.

Розміщення споруд та інших об'єктів транспорту на землях, наданих в користування підприємствам транспорту, здійснюється за погодженням з місцевими органами влади і самоврядування.

Підприємства транспорту зобов'язані раціонально використовувати надані їм земельні ділянки, не порушувати інтереси інших землекористувачів (у тому числі орендарів), не допускати заболочення, погіршення якості земель і забруднення їх промисловими та іншими відходами, неочищеними стоками, вживати заходів для захисту ґрунтів від ерозії, здійснювати укріплення ярів, крутих схилів, пісків, а також додержувати інших вимог щодо охорони земель.

Відповідальність за утримання в належному стані земель, наданих у користування підприємствам і організаціям транспорту, і використання їх за цільовим призначенням покладається на керівників (власників) цих підприємств, установ і організацій.

З метою забезпечення належної експлуатації споруд та інших об'єктів транспорту, а також охорони земель від негативного впливу зазначених об'єктів на землях, наданих у користування підприємствам транспорту, можуть встановлюватися охоронні зони з особливими умовами землекористування.

Стаття 12. Обов'язки та права підприємств транспорту

Підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати:

потреби громадян, підприємств і організацій у перевезеннях;

обслуговування пасажирів під час довготривалих перевезень доброякісною питною водою, харчуванням, можливість задоволення інших біологічних потреб;

якісне і своєчасне перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти;

виконання державних завдань (контрактів) щодо забезпечення потреб оборони і безпеки України;

безпеку перевезень;

безпечні умови перевезень;

запобігання аваріям і нещасним випадкам, усунення причин виробничого травматизму;

охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту;

права на пільги громадян щодо користування транспортом.

Підприємства транспорту мають право:

визначати термін і графік перевезень;

призначати регулярні та додаткові рейси і маршрути перевезень;

пропонувати рівень комфорту на вибір самих пасажирів;

вимагати від пасажирів, відправників і одержувачів вантажів виконання вимог цього Закону, кодексів (статутів) окремих видів транспорту та інших нормативних актів України, що регулюють діяльність транспорту.

Стаття 13. Відповідальність підприємств транспорту

Відповідальність підприємств транспорту за невиконання або неналежне виконання зобов'язань щодо перевезення пасажирів, багажу, а також відповідальність перед пасажиром за несвоєчасне подання транспорту визначається кодексами (статутами) окремих видів транспорту та іншими законодавчими актами України.

Підприємство транспорту, діяльність якого пов'язана з підвищеною небезпекою, несе матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок загибелі або ушкодження здоров'я пасажирів під час користування транспортом, у порядку, встановленому чинним законодавством України.

Підприємства транспорту відповідають за втрату, нестачу, псування і пошкодження прийнятих для перевезення вантажу, багажу, пошти у розмірі фактичної шкоди, якщо вони не доведуть, що втрата, нестача, псування або пошкодження сталися не з їх вини.

(частина третя статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 27.04.2007 р. N 997-V)

Підприємства транспорту несуть відповідальність за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, згідно з чинним законодавством України.

Стаття 14. Охорона вантажів і об'єктів транспорту

Підприємства транспорту забезпечують збереження вантажів та багажу з часу їх прийняття для перевезення і до моменту видачі їх одержувачам, якщо інше не передбачено договором.

Охорона вантажів і об'єктів транспорту, а також проведення протипожежної профілактичної роботи та контроль за виконанням встановлених вимог пожежної безпеки, ліквідація пожеж на транспорті здійснюються працівниками підприємств транспорту у встановленому порядку.

Перелік вантажів, що підлягають спеціальній охороні та супроводу, затверджуються Кабінетом Міністрів України. Порядок охорони та супроводу таких вантажів встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та

реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури.

Перелік військових вантажів, порядок охорони і супроводу їх караулами встановлюються Міністерством оборони України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури.

Перелік вантажів, які повинні супроводжуватися особовим складом відомчої воєнізованої охорони на залізничному транспорті на всьому шляху прямування залізницями України, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту.

(статтю 14 доповнено новою частиною п'ятою згідно із Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI, у зв'язку з цим частини п'яту - сьому вважати відповідно частинами шостою - восьмою)

Охорона та супровід небезпечних і цінних вантажів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України, забезпечуються відправниками або одержувачами вантажів протягом усього шляху руху.

Порядок охорони та супроводу вантажів, що швидко псуються, визначається відправниками (одержувачами) вантажів самостійно і погоджується з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури.

Охорона громадського порядку, забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод і законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили, захист власності від злочинних посягань, державний пожежний нагляд на транспорті забезпечуються органами Міністерства внутрішніх справ України при сприянні підприємств транспорту.

Стаття 15. Організація роботи транспорту у надзвичайних умовах

Підприємства і організації транспорту вживають невідкладних заходів для ліквідації наслідків стихійного лиха (повінь, пожежа, замети тощо), аварій та катастроф, які призвели до порушення роботи транспорту.

Центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, органи внутрішніх справ на транспорті та інші підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Цивільної оборони України, Збройних Сил України подають негайну допомогу у ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф на транспорті та припинення протизаконного втручання у діяльність транспорту, яке загрожує безпеці життя або здоров'ю людей, безпеці експлуатації транспортних засобів і збереженню вантажів.

(частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.12.2000 р. N 2171-III)

Збитки, заподіяні транспорту внаслідок навмисного блокування транспортних комунікацій та інших незаконних дій, спрямованих на порушення безперешкодної та безперервної роботи транспортних засобів, відшкодовуються транспортним

підприємствам, установам і організаціям винними особами у встановленому законом порядку.

Стаття 16. Безпека на транспорті

Підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати безпеку життя і здоров'я громадян, безпеку експлуатації транспортних засобів, охорону навколишнього природного середовища.

Працівники, які безпосередньо забезпечують безпеку руху транспортних засобів, повинні мати відповідну професійну підготовку і за станом здоров'я бути здатними якісно виконувати свої обов'язки. Ці працівники, а також працівники, які зазнають впливу шкідливих і небезпечних умов праці, повинні проходити у встановленому порядку медичні обстеження.

Частини території підприємств, вокзалів, станцій, портів, пристаней, аеродромів і шляхів сполучення, де здійснюється рух транспортних засобів, проводяться маневрові та вантажно-розвантажувальні роботи, є зонами підвищеної небезпеки. Перебування громадян у цих зонах забороняється. Правила перебування в зоні підвищеної небезпеки і виконання в ній робіт встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, з урахуванням пропозицій заінтересованих організацій та за погодженням з місцевими органами влади і самоврядування.

Не допускається розміщення об'єктів, пов'язаних з виробництвом, зберіганням, навантажуванням, транспортуванням і розвантажуванням вибухових, легкозаймистих, радіоактивних і отруйних речовин поблизу місць загального користування, споруд, жилих масивів, природних територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні. Мінімальна відстань від таких об'єктів визначається відповідними будівельними нормами та правилами, погодженими з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, відповідними законодавчими актами.

Переобладнання всіх комунікацій, пов'язане з реконструкцією і ремонтом споруд транспорту, розташованих у смузі відведення шляхів сполучення, здійснюється власниками комунікацій за їх рахунок.

Відповідальність за дотримання встановлених нормативів при будівництві та експлуатації газопроводів, нафтопроводів та інших комунікацій, що перетинають залізничні колії та автомобільні дороги або межують з цими коліями і дорогами, несуть власники таких комунікацій.

Підприємства, установи та організації - відправники небезпечних вантажів зобов'язані подати перевізнику достовірну інформацію про вантаж з метою забезпечення безпеки його перевезення та інформацію про заходи на випадок аварій під час перевезення небезпечних вантажів. Підприємства, установи та організації - відправники, перевізники та одержувачі небезпечних вантажів мають виконувати вимоги законодавства щодо забезпечення безпеки їх перевезення та мати засоби і мобільні підрозділи для запобігання виникненню аварійних ситуацій під час перевезення таких вантажів або ліквідації наслідків аварії.

Частину восьму статті 16 виключено

(згідно із Законом України
від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Питання безпеки руху транспортних засобів на території України, пов'язані з діяльністю транспорту інших держав, регулюються на основі норм, прийнятих в Україні, та міжнародних договорів України.

Перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти повітряним, а в окремих випадках й іншими видами транспорту, підлягають обов'язковому контролю на відповідність їх вимогам безпеки у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури, відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 16¹. Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів і вантажів (у тому числі небезпечних), юридичних та фізичних осіб

Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення пасажирів і вантажів (у тому числі небезпечних), юридичних та фізичних осіб проводиться шляхом планових, позапланових, рейдових перевірок (перевірка на дорозі).

Планові та позапланові перевірки за додержанням суб'єктами господарювання, фізичними особами (на автомобільному транспорті - також фізичними особами - суб'єктами господарювання) та юридичними особами вимог законодавства про транспорт проводяться на підставі переліку питань, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті.

Для проведення заходу державного нагляду (контролю) оформлюється посвідчення (направлення).

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на наземному транспорті, і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті, мають право:

безперешкодного доступу до всіх транспортних засобів і об'єктів суб'єктів господарювання, юридичних і фізичних осіб (на автомобільному транспорті - також фізичних осіб - суб'єктів господарювання) з метою перевірки додержання вимог законодавства та міжнародних договорів України з питань безпеки на транспорті;

перевіряти в робочий час суб'єктів господарювання, юридичних та фізичних осіб з питань, віднесених до їх компетенції;

пред'являти суб'єктам господарювання, фізичним та юридичним особам вимоги щодо здійснення передбачених законодавством заходів з питань безпеки на транспорті;

одержувати від суб'єктів господарювання, юридичних і фізичних осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудиту, матеріали та інформацію з відповідних питань;

складати акти перевірок суб'єктів господарювання, юридичних і фізичних осіб;

видавати в установленому порядку обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень і недоліків, пов'язаних з порушенням правил безпеки на транспорті;

забороняти експлуатацію транспортних засобів (крім автомобільного транспорту), виконання робіт та надання послуг;

направляти в установленому законодавством порядку матеріали про порушення вимог нормативно-правових актів щодо забезпечення безпеки руху до відповідних органів для вирішення питання щодо притягнення винних осіб до адміністративної або кримінальної відповідальності;

залучати до перевірок представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій, науково-дослідних, дослідно-конструкторських та проектних установ, експертних організацій тощо (за згодою);

здійснювати інші повноваження, визначені законами та покладені на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті, або на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті, Президентом України.

(Закон доповнено статтею 16¹ згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Стаття 16². Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті:

веде облік та здійснює аналіз причин катастроф, аварій, дорожньо-транспортних пригод на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті;

розробляє профілактичні заходи щодо запобігання виникненню катастроф, аварій, дорожньо-транспортних пригод на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті та контролює їх виконання;

веде облік пожеж на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті;

здійснює нагляд за дотриманням вимог щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища автомобільним, залізничним транспортом;

здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства, норм і стандартів на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті;

готує пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності для проведення робіт з підтвердження відповідності у сфері автомобільного, міського електричного, залізничного транспорту, бере участь у розробленні проектів технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з питань технічного регулювання у цій сфері, організовує підготовку та підвищення кваліфікації фахівців з підтвердження відповідності;

проводить технічне розслідування дорожньо-транспортних пригод, катастроф, аварій, подій на автомобільному, міському електричному, залізничному транспорті;

здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього Президентом України.

(Закон доповнено статтею 16³ згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Стаття 16³. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті:

веде облік і здійснює аналіз причин катастроф, аварій, пригод на морському та річковому транспорті;

розробляє профілактичні заходи щодо запобігання виникненню катастроф, аварій, пригод на морському та річковому транспорті та контролює їх виконання;

веде облік пожеж на морському та річковому транспорті;

здійснює контроль за укладенням договорів обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів морським та річковим транспортом;

здійснює нагляд за дотриманням вимог щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища морським та річковим транспортом;

здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства і стандартів на морському та річковому транспорті;

готує пропозиції щодо призначення органів з оцінки відповідності на проведення робіт з підтвердження відповідності у сфері морського та річкового транспорту, бере участь у розробленні проектів технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з питань технічного регулювання у цій сфері, організовує підготовку та підвищення кваліфікації фахівців з підтвердження відповідності;

веде журнал обліку суден (крім риболовних суден), зареєстрованих у Державному судновому реєстрі України та Судновій книзі України, розміщує зазначені дані на своєму офіційному веб-сайті;

здійснює державний контроль і нагляд за дотриманням законодавства про судноплавство на суднах, у морських і річкових портах, територіальних та внутрішніх водах, на внутрішніх водних шляхах України;

здійснює контроль за забезпеченням безпеки перевезення вантажів, пасажирів та багажу на морських і річкових суднах;

здійснює контроль і нагляд за дотриманням правил користування засобами морського та річкового транспорту, охорони порядку і безпеки руху на морському та річковому транспорті, утримання та експлуатації баз (споруд) для стоянки маломірних суден, а також за дотриманням правил щодо забезпечення безпеки експлуатації суден на внутрішніх водних шляхах і щодо забезпечення збереження вантажів на морському та річковому транспорті;

здійснює контроль навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства в територіальному морі, внутрішніх морських водах і на внутрішніх водних шляхах України;

реєструє судна в Державному судовому реєстрі України з видачею свідоцтва про право плавання під Державним Прапором України (судновий патент) та реєструє судна в Судновій книзі України з видачею судового білета і видає свідоцтва про виключення відповідних суден з Державного судового реєстру України та Суднової книги України (крім риболовних суден) у порядку, визначеному законодавством;

здійснює контроль за виконанням міжнародних договорів України з безпеки судноплавства та запобігання забрудненню навколишнього природного середовища із суден, що плавають під Державним Прапором України, незалежно від форми власності (крім риболовних суден);

здійснює контроль держави порту за відповідністю суден, що заходять у порти України, територіальне море та внутрішні води, незалежно від їх прапора, стандартам безпеки мореплавства та запобігання забрудненню навколишнього природного середовища із суден;

перевіряє готовність аварійно-рятувальних служб, служб загальної безпеки відомчої пожежної охорони на морському та річковому транспорті до проведення робіт із запобігання і ліквідації наслідків аварій, пожеж, актів тероризму, піратства, катастроф та інших пригод;

здійснює контроль за проведенням підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та проведення дипломування плавскладу морських, річкових і маломірних суден, працівників берегових підприємств морського і річкового транспорту, робота яких пов'язана із забезпеченням безпеки судноплавства та запобіганням забрудненню навколишнього природного середовища із суден;

здійснює видачу посвідчення судноводія малого/маломірного судна, торговельного судна, яке допущено до плавання судноплавними річковими внутрішніми водними шляхами України, посвідчення державного морського лоцмана, посвідчення державного річкового лоцмана, посвідчення лоцмана - оператора служби регулювання руху суден;

погоджує правила плавання маломірними суднами на водних об'єктах;

організовує навчання та перевірку знань посадових осіб, до функціональних обов'язків яких належать організація роботи із забезпечення безпеки судноплавства на морському та річковому транспорті і державний нагляд;

здійснює реєстрацію баз для стоянки маломірних (малих) суден з розміщенням інформації на своєму офіційному веб-сайті;

здійснює нагляд за функціонуванням служби регулювання руху суден та лоцманського проведення;

здійснює державний нагляд за дотриманням правил реєстрації операцій із шкідливими речовинами на судах, морських установках;

здійснює видачу синопсиса судна;

здійснює контроль за функціонуванням систем радіонавігації та спостереження морської рухомої служби, у тому числі Глобальної морської системи зв'язку у разі лиха та для забезпечення безпеки;

здійснює контроль за проведенням аварійно-рятувальних робіт, пошуку і рятування на морі в зоні відповідальності України;

здійснює контроль і нагляд за забезпеченням функціонування системи дальньої ідентифікації та контролю за місцезнаходженням суден під Державним Прапором України;

здійснює загальне керівництво та контроль за дипломуванням спеціалістів морського флоту;

реєструє лінії закордонного плавання та розміщує відповідну інформацію на своєму офіційному веб-сайті;

видає відповідно до законодавства судові документи;

виконує функції експертної організації з питань безпеки судноплавства, запобігання забрудненню навколишнього природного середовища із суден, надає експертні висновки із зазначених питань щодо проектів правил, норм, стандартів, планів і проектів будівництва, реконструкції і модернізації об'єктів морського та річкового транспорту, у тому числі судноплавних шляхів, портів, гідротехнічних споруд водотранспортного комплексу різного функціонального призначення, що використовуються з метою забезпечення безпеки судноплавства, судноплавних шлюзів, мостів, підводних та надводних переходів, баз для стоянок суден, берегових об'єктів зв'язку, навігації, спостереження тощо;

видає дозволи суднам на захід до річкових портів України під прапорами держав, з якими не укладені міжнародні договори України про судноплавство на внутрішніх водних шляхах України;

здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього Президентом України.

(Закон доповнено статтею 16³ згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Стаття 17. Трудові відносини, соціальний захист і дисципліна працівників транспорту

Трудові відносини, соціальний захист і дисципліна працівників транспорту регулюються Кодексом законів про працю України, іншими законодавчими актами України, статутами (положеннями) про дисципліну працівників окремих видів транспорту, що затверджуються Кабінетом Міністрів України за погодженням з відповідними профспілками.

Стаття 18. Страйки на транспорті

Припинення роботи (страйк) на підприємствах транспорту може бути у разі невиконання адміністрацією підприємства умов тарифних угод, крім випадків, пов'язаних з перевезенням пасажирів, обслуговуванням безперервно діючих виробництв, а також, коли страйк становить загрозу життю і здоров'ю людини.

Стаття 19. Страхування працівників, які здійснюють експлуатацію транспортних засобів, а також пасажирів, багажу і вантажів на транспорті

Умова і порядок страхування працівників, які здійснюють експлуатацію транспортних засобів, пасажирів, багажу і вантажів на транспорті визначаються чинним законодавством України.

Стаття 20. Звітно-обліковий час на транспорті

На підприємствах транспорту, що безпосередньо беруть участь у перевезеннях, встановлюється єдиний звітно-обліковий час - київський.

Розділ II ТРАНСПОРТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Стаття 21. Єдина транспортна система України

Єдину транспортну систему України становлять:

транспорт загального користування (залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний, а також міський електротранспорт, у тому числі метрополітен);

промисловий залізничний транспорт;

відомчий транспорт;

трубопровідний транспорт;

шляхи сполучення загального користування.

Єдина транспортна система повинна відповідати вимогам суспільного виробництва та національної безпеки, мати розгалужену інфраструктуру для надання всього комплексу транспортних послуг, у тому числі для складування і технологічної підготовки вантажів до транспортування, забезпечувати зовнішньоекономічні зв'язки України.

Стаття 22. Залізничний транспорт і його склад

До складу залізничного транспорту входять підприємства залізничного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, рухомий склад залізничного транспорту, залізничні шляхи сполучення, а також промислові, будівельні, торговельні й постачальницькі підприємства, навчальні заклади, технічні школи, дитячі дошкільні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, культури, науково-дослідні, проектно-конструкторські організації, підприємства промислового залізничного транспорту та інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують його діяльність і розвиток.

Стаття 23. Землі залізничного транспорту

До земель залізничного транспорту належать землі, надані в користування підприємствам і організаціям залізничного транспорту відповідно до чинного законодавства України. До складу цих земель входять землі, які є смугою відведення залізниць, а саме землі, надані під залізничне полотно та його облаштування, станції з усіма будівлями і спорудами енергетичного, локомотивного, вагонного, колійного, вантажного і пасажирського господарства, сигналізації та зв'язку, водопостачання, каналізації, захисні і укріплюючі насадження, службові, культурно-побутові приміщення та інші споруди, необхідні для забезпечення роботи залізничного транспорту.

(частина перша статті 23 у редакції
Закону України від 17.03.99 р. N 507-XIV)

Уздовж земель залізничного транспорту можуть встановлюватися охоронні зони.

(частина друга статті 23 у редакції
Закону України від 17.03.99 р. N 507-XIV)

Землі залізничного транспорту повинні утримуватися в належному санітарному стані і використовуватися для вирощування деревини, у тому числі ділової, та кормів для тваринництва.

Стаття 24. Морський транспорт і його склад

До складу морського транспорту входять підприємства морського транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, порти і пристані, судна, судноремонтні заводи, морські шляхи сполучення, а також підприємства зв'язку, промислові, торговельні, будівельні і постачальницькі підприємства, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури, науково-дослідні, проектно-конструкторські організації та інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу морського транспорту.

Стаття 25. Землі морського транспорту

До земель морського транспорту належать землі, надані в користування під:

морські порти з набережними, майданчиками, причалами, вокзалами, будівлями, спорудами, устаткуванням, об'єктами загальнопортового і комплексного обслуговування флоту;

гідротехнічні споруди і засоби навігаційної обстановки, судноремонтні заводи, майстерні, бази, склади, радіоцентри, службові та культурно-побутові приміщення та інші споруди, що обслуговують морський транспорт.

До земель морського транспорту не належать території, насипані або намиті в акваторії за кошти портів.

Спорудження на підходах до портів (каналів), мостових, кабельних і повітряних переходів, водозабірних та інших об'єктів, а також спорудження радіосистем у зоні радіонавігаційних об'єктів погоджується з адміністрацією портів.

Стаття 26. Технічний нагляд за суднами

Технічний нагляд за суднами та їх класифікація незалежно від форм власності судна і його власника здійснюються класифікаційним товариством, обраним за пропозицією судновласника та за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті.

(стаття 26 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Стаття 27. Річковий транспорт і його склад

До складу річкового транспорту входять підприємства річкового транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, порти і пристані, судна, суднобудівно-судноремонтні заводи, ремонтно-експлуатаційні бази, підприємства шляхового господарства, а також підприємства зв'язку, промислові, торговельні, будівельні та постачальницькі підприємства, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, фізичної культури та спорту, культури, проектно-конструкторські організації та інші підприємства, установи і організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу річкового транспорту.

Стаття 28. Землі річкового транспорту

До земель річкового транспорту належать землі, надані в користування під:

порти, спеціалізовані причали, пристані і затони з усіма технічними спорудами та устаткуваннями, що обслуговують річковий транспорт;

пасажирські вокзали, павільйони і причали;

судноплавні канали, судноплавні, енергетичні та гідротехнічні споруди, службово-технічні будівлі;

берегоукріплювальні споруди й насадження;

спеціальні насадження для вирощування деревини, в тому числі ділової;

вузли зв'язку, радіоцентри і радіостанції;

будівлі, берегові навігаційні знаки та інші споруди для обслуговування водних шляхів, судноремонтні заводи, ремонтно-експлуатаційні бази, майстерні, судноверфі, відстійно-ремонтні пункти, склади, матеріально-технічні бази, інженерні мережі, службові та культурно-побутові приміщення, інші об'єкти, що забезпечують роботу річкового транспорту.

Для робіт, пов'язаних із судноплавством і сплавом на внутрішніх водних шляхах, поза населеними пунктами виділяється у встановленому порядку берегова смуга. Землі берегової смуги не вилучаються у землекористувачів і використовуються відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 29. Технічний, класифікаційний і судноплавний нагляд за річковими суднами

Технічний та класифікаційний нагляд за річковими суднами здійснюється класифікаційним товариством у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Державний нагляд за безпекою судноплавства річкових суден здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті.

(стаття 29 у редакції Закону
України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Стаття 30. Автомобільний транспорт і його склад

До складу автомобільного транспорту входять підприємства автомобільного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, авторемонтні і шиноремонтні підприємства, рухомий склад автомобільного транспорту, транспортно-експедиційні підприємства, а також автовокзали і автостанції, навчальні заклади, ремонтно-будівельні організації та соціально-побутові заклади, інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу автомобільного транспорту.

Стаття 31. Землі автомобільного транспорту та дорожнього господарства

До земель автомобільного транспорту належать землі, надані в користування під споруди і устаткування енергетичного, гаражного й паливно-роздавального господарства, автовокзали, автостанції, лінійні виробничі споруди, службово-технічні будівлі, станції технічного обслуговування, автозаправні станції, автотранспортні, транспортно-експедиційні підприємства, авторемонтні заводи, бази, вантажні двори, майданчики контейнерні та для перечеплення, службові та культурно-побутові приміщення й інші об'єкти, що забезпечують роботу автомобільного транспорту.

До земель дорожнього господарства належать землі, надані в користування під проїзну частину, узбіччя, земляне полотно, декоративне озеленення, резерви, кювети, мости, тунелі, транспортні розв'язки, водопропускні споруди, підпірні стінки, смуги відведення і розташовані в їх межах інші дорожні споруди та обладнання.

До складу земель дорожнього господарства входять також землі, що знаходяться за межами смуг відведення, якщо на них розміщені споруди, що забезпечують функціонування автомобільних доріг, а саме:

паралельні об'їзні дороги, паромні переправи, снігозахисні споруди і насадження, протилавинні та протисельові споруди, вловлюючі з'їзди;

майданчики для стоянки транспорту і відпочинку, підприємства та об'єкти служби дорожнього сервісу;

будинки (в тому числі жилі) та споруди дорожньої служби з виробничими базами;

придорожні лісосмуги для захисту доріг і вирощування деревини, в тому числі ділової.

Землі, що знаходяться під автомобільними дорогами загального користування і їх спорудами, надаються дорожнім організаціям у користування відповідно до чинного законодавства.

Стаття 32. Авіаційний транспорт і його склад

До складу авіаційного транспорту входять підприємства повітряного транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, аерофотозйомки, сільськогосподарські роботи, а також аеропорти, аеродроми, аероклуби, транспортні засоби, системи управління повітряним рухом, навчальні заклади, ремонтні заводи цивільної авіації та інші підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу авіаційного транспорту.

Стаття 33. Землі авіаційного транспорту

До земель авіаційного транспорту належать землі, надані в користування під:

аеропорти, аеродроми, відокремлені споруди (об'єкти управління повітряним рухом, радіонавігації та посадки, очисні та інші споруди), службово-технічні території з будівлями та спорудами, що забезпечують роботу авіаційного транспорту;

вертольотні станції, включаючи вертольотодроми, службово-технічні території з усіма будівлями та спорудами;

ремонтні заводи цивільної авіації, аеродроми, вертольотодроми, гідроаеродроми та інші майданчики для експлуатації повітряних суден;

службові об'єкти, що забезпечують роботу авіаційного транспорту.

Стаття 34. Міський електротранспорт і його склад

До складу міського електротранспорту входять підприємства міського електротранспорту, що здійснюють перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти, рухомий склад, трамвайні і тролейбусні лінії, ремонтно-експлуатаційні депо, службові приміщення, фунікулери, канатні дороги, ескалатори, заводи по ремонту рухомого складу і виготовленню запасних частин, споруди енергетичного господарства та зв'язку, промислові, ремонтно-будівельні, торговельні та постачальницькі організації, навчальні заклади, науково-дослідні та проектно-конструкторські установи, заклади охорони здоров'я, відпочинку, фізичної культури і спорту та інші культурно-побутові заклади і підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, що забезпечують роботу міського електротранспорту.

Стаття 35. Землі міського електротранспорту

До земель міського електротранспорту належать землі, надані в користування під відокремлені трамвайні колії та їх облаштування, колії і станції фунікулерів, канатних доріг, ескалаторів, трамвайно-тролейбусних депо, вагоноремонтні заводи, споруди енергетичного і колійного господарства, сигналізації і зв'язку, службові і культурно-побутові приміщення та інші споруди, необхідні для забезпечення роботи міського електротранспорту.

Стаття 36. Відомчий транспорт

До складу відомчого транспорту входять транспортні засоби підприємств, установ та організацій.

Підприємства та організації, які мають відомчий транспорт, повинні забезпечувати його розвиток і утримання на рівні, що відповідає вимогам безпеки при наданні транспортних послуг.

Відносини підприємств, які мають відомчий транспорт, з підприємствами, установами, організаціями та громадянами, яким вони надають транспортні послуги, та підприємствами транспорту загального користування регулюються кодексами (статутами) окремих видів транспорту.

Стаття 37. Трубопровідний транспорт

Відносини в галузі трубопровідного транспорту регулюються Законом України "Про трубопровідний транспорт" та іншими нормативно-правовими актами України.

(стаття 37 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 19.11.97 р. N 650/97-ВР)

Стаття 38. Використання лісових смуг і земель транспортними підприємствами

Поряд з прямим призначенням лісових смуг, що обслуговуються підприємствами транспорту, в лісопосадках може вирощуватися ділова деревина (хвойні дерева, береза, липа тощо).

Підприємства дорожнього господарства повинні проводити на магістральних дорогах з інтенсивним рухом заміну плодкових дерев у лісосмугах на породи дерев промислового призначення для запобігання випадкам отруєння плодами дерев, насиченими шкідливими речовинами вихлопних газів автомобільного транспорту.

Керівники підприємств транспорту несуть відповідальність за забруднення земель, прилеглих до транспортних магістралей, бур'янами.

Стаття 39. Взаємодія підприємств різних видів транспорту

Відносини підприємств різних видів транспорту під час перевезень пасажирів, вантажів, багажу, пошти визначаються кодексами (статутами) окремих видів транспорту, а також укладеними на їх основі договорами (вузловими угодами).

Розроблення та укладання вузлових угод здійснюється в порядку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 40. Координація діяльності всіх видів транспорту

Координація діяльності всіх видів транспорту здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури.

Координація діяльності всіх видів транспорту в межах регіонів здійснюється комісіями з координації роботи транспорту, що утворюються органами місцевої влади і самоврядування і діють відповідно до положення, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ III ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 41. Контроль за додержанням законодавства на транспорті

Контроль за додержанням законодавства на транспорті здійснюють відповідні органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень.

Стаття 42. Міжнародне співробітництво та міжнародні договори України

(назва статті 42 у редакції Закону
України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Якщо міжнародним договором, укладеним Україною, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться у законодавстві України про транспорт, то застосовуються правила відповідного міжнародного договору.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, формує та реалізує державну політику з питань транспорту та забезпечує міжнародне співробітництво.

(статтю 42 доповнено частиною другою згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують реалізацію державної політики у відповідних галузях транспорту та інфраструктури, в межах, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, беруть участь у реалізації державної політики у міжнародному співробітництві у сфері безпеки на автомобільному, міському електричному, залізничному, морському та річковому транспорті, ведення дорожнього господарства, цивільної авіації та забезпечують виконання зобов'язань, що випливають із членства в міжнародних організаціях.

(статтю 42 доповнено частиною третьою згідно із
Законом України від 20.11.2012 р. N 5502-VI)

Президент України
м. Київ
10 листопада 1994 року
№ 232/94-ВР

Л. КУЧМА